

τὸν Ἐρωτόκριτο καὶ τοὺς χοροὺς μας θὰ χτιστεῖ τὸ τριστοιρεμένο τὸ Παλάτι μας. Κ' εἰπεῖτα ὅλα αὐτὰ ἀνακατῶνουνται μαζί, ἀγαπῶνται καὶ μαλλώνουν, φιλιούνται καὶ γροθοκοπιούνται, ὥς πού στο τέλος ξεπετιέται τὸ παλάτι· σὲ μὴ μαζῶρε (ἐνῶ ὡς τώρα εἶχε στὸ παλάτι σκοτεινὲς κλίμακες μινὸρε μὴ πολὺ λαμπρό), καὶ ἀκούονται μαζί κοντραπουντισμένα τὸ δεύτερο θέμα τῶν Παραμυθιῶν καὶ τὸ πρῶτο τοῦ Ἐρωτόκριτου καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ τὸ θέμα τῆς Ἰδέας θριαμβευτικὰ σαλπισμένο.

Αὐτὴ εἶναι ἡ «Ρωμαϊκὴ Σούττα» του. Ὅσο γιὰ τὰ τραγούδια του, δὲ θὰ πῶ πολλὰ· ὅσοι τῶν κομμάτων ἐνθουσιάζονταν τόσο ὥστε ἐλπίζουμε πῶς πολὺ γλήγορα θὰ τ' ἀκούμε σὲ κάθε Κοντσέρτο τραγουδιοῦ· ἰδιαίτερα θὰ πούμε δυὸ λόγια γιὰ τὴ Μολιβιδίτσα, Ρουμολιτίτσα, τὸ Τραγουδάκι καὶ τὴν Ἀνέμη πού τὰ πόδωσε ἡ κ. Σρ. Γεννάδη μὴ τὴν χάρη καὶ φωνητικὸ πλεῖστο, πού τίμησε καὶ τὸ ὦδον καὶ τὴν Ἑλληνικὴ τέχνη.

Οἱ τρεῖς Μπαλάντες του εἶναι βαθεῖς ζουγραφίαι γιὰ πιάνο ἀπὸ τίς ὁποῖες ἡ δεύτερη καὶ ἡ τρίτη παρουσιάζουν μεγάλες δυσκολίες καὶ πολλὰ τεχνικὰ προβλήματα καὶ εἶναι λογαριασμένες μάλλον γιὰ Κοντσέρτο, ἐνῶ ἡ πρώτη μὴ τὸν καθαυτὸ Ἀνατολίτικὸ της χαραχτήρα καὶ τὴν ὀχὺ πολὺ δύσκολη τεχνικὴ τηςμποροῦσε πολὺ καλὰ καὶ πιανίστες δευτέρης τάξης ν' ἀπασχολήσῃ καὶ σὲ κάθε κοινὴν ἀρέσει.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργο τοῦ Καλομοίρη· τώρα ἂν θὰ τελειώσει καμμιὰ φορὰ τὸ Παλάτι του πού τὰ θέματα του μᾶς εἰδείξε, δὲν μπορούμε ἐμεῖς νὰ τὸ πούμε· ὁ καιρὸς θὰ μᾶς τὸ δείξει. Περιμένουμε.

ΑΘΗΝΙΩΤΙΣΣΑ

Ἡ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΖΑΡΑΤΚΑΡΟΥ (*)

Καὶ λίγες μέρες ὕστερα πῶθεσε ὁ Ζαρατκάρος στὸν κόρφο της τὴν κεφαλὴ καὶ τὸν ἐπῆρε ὁ ὕπνος, Κ' ἐνῶ ἐκοιμόταν ὁ ἀσκητὴς ὁ ἥλιος κορευόταν. Πρὸς τὸ βουνὸ τὸ Δυτικὸ (!) κ' ἐτέλειωνεν ἡ μέρα. Κ' ἐκείνη τότες σκέφτηκε: — «Καὶ τί θὰ κάμω ἂν [ἴσως

Τὸ δύσκολο φαχίστητον τὸν ἄντρα μου ξυπνήσω;

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ περασμένο φύλλο.

1) Ὁ ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι βγίνουν, λέν οἱ Ἰνδοί, ἀπὸ ἓνα βουνὸ πού βρίσκεται στὴν ἀνατολικὴ ἀκρὴ τῆς γῆς, καὶ βασιλεύουν πίσω ἀπὸ ἓνα ἄλλο ἀπέναντι τοῦ πρώτου.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΞΕΓΥΜΝΩΜΑΤΑ *

§ 8

Φιλολογία καὶ Λεξιλογία.

Ἡ φιλολογία, δηλαδὴ τὰ ἔργα τῆς φαντασίας καὶ τῆς τέχνης, εἶναι ὁ πιὸ στενὸς φίλος, ὁ πιὸ πιστὸς σύντροφος, καὶ ὁ πιὸ εὐκρινὴς βοηθὸς τοῦ κάθε λαοῦ. Παίρνει τὸ δρόμο της, καὶ πηγαίνοντας καθρεφτίζει δλονόνα τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ πού τὴν παράγει. Μὴ τὸ ἴδιο τὸ φῶς του τὸν φωτίζει, μὴ τὰ λόγια του τὸν παρηγορεῖ, μὴ τίς λαχτάρες του τὸν δυναμώνει. Ὅλα νὰ μᾶς λείψουν, πάλαι θὰ τὴν ἔχουμε τὴ ζωοδότρα παρηγοριὰ της. Θὰ ζῇ μαζί μας, καὶ θὰ ζῶμε μαζί της. Εἶναι ἡ καθαυτὴ ὁ

*) Ἡ ἀρχὴ οὗ στὸν ἀριθ. 281.

Ἡ θάνατος τοῦτο ἓνα κακὸ; Πῶς νὰ μὴ σφάλω τώρα; Εἶνε χειρότερο ὁ θυμὸς τοῦ ἐνάρτου ἢ τὸ κρῖμα; Τὸ κρῖμα εἶνε χειρότερο· τοῦτο μοῦ λείπει ὁ νοῦς μου. Ἄν τὸν ξυπνήσω θετικὰ μὴ μίνα θὰ θυμώσῃ, Μὰ θ' ἀμαρτήσῃ ἂν ἡ στιγμή τῆς προσεφθῆς [περνάσῃ.]

Ἔτσι μονάχα ἐσκέφτηκε· κ' ἐμίλησε τοῦ ἀντρός της Γλυκείτρου καὶ τρυφερά: — «Καλογραμμένε, ξύπνα· Σιμόνε ὁ ἥλιος τὸ βουνὸ τῆς Δύσης, καὶ ὡς πρέπει τὴν βραδεῖαν τὴν προσεφθῆ νὰ κάμεις, ἀφοῦ πρῶτα μὴ τὸ νερὸ καθαρίστεις, βραχμᾶνε ξακουσμένε. Τῆς στιγμῆς πού καλεῖ στὸ βωμὸ φαίνεται τώρα ἡ [λάμψη.

Εἶνε ἡ στιγμή ἡ τρομαχτικὴ, εἶνε ἡ στιγμή ἡ [γλητέτρα,

Καὶ στοῦρανοῦ τὰ Δυτικὰ τὸ σούρουπο ἀνεβαίνει». Ἡ ὄρισα ἔτσι ἐβύτηξε στὸ μάντη Ζαρατκάρο Κ' ἄφτος χιλοτρεμάμενος τῆς ἀποκρίθη τότες: — «Τὰ λόγια σου ἦταν βέσιμο, μαζὶ σου δὲ θὰ μείνω, Κ' ὅπως μονάχος εἶχα ἐρθεῖ θὰ ξαναφύγω πάλι. Δὲν ἔχει ὁ ἥλιος τὴν ἐξὰ στήν ὥρα του νὰ δώσει. Ὅταν, ὁμορφολέγγονα, μοῦ κλεῖ τὰ μάτια ὁ ὕπνος. Ἔτσι ἡ καρδιά μου αἰσθάνεται· κανεὶς ὁμῶς β[οῦς]

Δὲ θέλει ἐδῶ νὰ κατοικεῖ, πόσο περσότερο ἕνας ὅπως ἐγὼ ἐνάρτος ἢ κ' ἓνας ὁμοῖός μου». Ὁ μάντης ἔτσι ἐμίλησε καρδιοκλονίζοντας τὴν Στὴν ἀμαρξ τοῦ κρεββατιοῦ τοῦ ξακουστοῦ Βασούκη Κ' ἡ Ζαρατκάρα ἡ λυγρὴ τὰ πόλογη τότες: — «Βραχμᾶνε· δὲν ἠθέλησα νὰ σὲ κ' ἀφρονέσω. Μὰ σούκοφα τὸν ὕπνο σου γιὰ νὰ μὴν ἀμαρτήσῃς. Καὶ θυμωμένος ὁ ἀσκητὴς ὁ μάντης Ζαρατκάρος Νὰ τὴν ἀφήνῃ θέλοντας, τῆς ἀποκρίθη τότες: — «Ψέμα δὲ λείπει τὸ στόμα μου, δρακόντισσα· θὰ φύγω, Καθὼς ἐσυμφωνήσαμε πρωτῆτερα κ' οἱ δυὸ μας Μαζὶ σου πέρασα, καλὴ, καιροὺς ἰσχυρισμένους. Ὅταν φεβγάτος θὰ εἶμαι ἐγὼ, μίλησε τὰ δερφὸ σου: — «Ὁ δοξασμένος ἐφυγε». Μὰ ἐσὺ γιὰ τὸ φεβγιό μου Δὲν πρέπει νὰ παραδοθεῖς πεντάμορφη στὴ θλίψη». Ἔτσι τῆς ἀψεγάδιασιν συντυχῇ ὁ Ζαρατκάρος, Κ' ἡ Ζαρατκάρα θλιβερά καὶ πολυπονημένα, Κρατώντας τὰ δυὸ χεῖρες της σὲ στάση παρακάλιου, Ἐνῶ τὰ δάκρυα τῆς φωνῆς στὸ στόμα τὸ φρημένο Τῆς ἐκοφταν κ' ἐφοῦσκοναν τὰ δυὸ γλυκά της μάτια, Τ' ἀπάντησε ἡ πεντάμορφη τοῦ ξακουστοῦ τοῦ μάντη: «Ἐνάρτε, σὺ, θέλω νὰ μὴ μὴ παραιτήσῃς. Γνωρίζεις τί εἶνε τάχαθ, κ' ἐγὼ ὁμῶς εἶμαι ἀθῶα,

Κ' ἐστάθηκα, καθὼς καὶ σὺ, στῆς ἀρετῆς τὸ δρόμο. Καὶ πάντα γιὰ τὸ ἐφχάριστο καὶ τὸ καλὸ ἐχαιρόμουν. Ἐκεῖνο πού ἦταν ὁ σκοπὸς τῆς παντρείας μου, μάντη, Ἀκόμα δὲν τὸ ἀπόλαυσα καὶ τί θὰ εἰπεῖ ὁ Βασούκης, Μὴ βλέποντας τὸ ποθητὸ βλαστάρη, πού ἀπὸ σένα Ἐμείλλοντο νὰ γεννηθεῖ στὴ φάρα μας τὴ δόλια, Τὴν βαρμένη ἀπ' τὴν ὀργή, βραχμᾶνε, τῆς μητέρας; Μὰ ἡ ἐνωσὴ μας ἀκαρπὴ δὲ θάνα. Ἐπιθυμῶντας Τῶν ἐδικῶν μου τὸ καλὸ κ' ἐπὶ καλοκαρδίῳ. Στὸν κόρφο μου ὅλας παῖδι, μὰ τί παῖδι δὲν ξέρω. Πῶς, ἐντὸς μεγάλου ψυχῆς, ἐμὲν τὴν ἀθῶα Θὰ παραιτήσῃς φεύγοντας;» Ἔτσι εἶπε ἡ Ζαρατκάρα Καὶ τῆς ἀπάντησε ὁ τρανός, ὁ μάντης Ζαρατκάρος: — «Ἄν μεῦπες, μόνο ἀληθινὰ, κ' ἂν ἀσκητὴς ἐγὼ εἶμαι, Εἶνε παῖδι στὸν κόρφο σου, καλὸ τυχερὴ μητέρα, Βραχμᾶνε, μάντης καὶ σοφὸς πιστὸς στὰ τάματά σου. Σ' ἀφτὸν τὸν τρόπο ἐμίλησε τότες ὁ Ζαρατκάρος, Κ' ἐπῆρε τὴν ἀπόφασιν κ' ἐφυγε ὁ δοξασμένος. Γιὰ ν' ἀσκητέψῃ πλιὸ δεινὰ. Καὶ μόλις εἶχε φύγει Ἡ Ζαρατκάρα ἀνάφερε στὸν ἀδερφὸ της ὅλα, Κ' ὁ βασιλεὺς τὴ συμφορὰ τῆς ἀδερφῆς γροικώντας Ἐμίλησε τῆς ἀτυχῆς ἐλεεινὸς καὶ κείνος: — «Τὴν ἀφρομὴ καὶ τὸ σκοπὸ τοῦ γάμου σου γνωρίζεις. Ἄν ἀδερφή μου ἓνα παιδί γεννοῦσες μὴ τὸ μάντη Γιὰ λυτρωμὸ τῶν ἐφίων. ἀφτὸ θὰ νὰ γενόταν Ὁκατοῦργος ἀσκητεφθῆς κ' ἀπ' τὴν ὀφιοθυσία Θὰ νὰ μᾶς ἐλεφτέρωνε. Μὰς τῶν προφητέψῃ Οἱ οὐρανοκατοικοὶ θεοί, κ' ὁ Βράχμας ὁ προσπάππος. Κ' ἴσως νὰ σ' ἀρῇσι νινὶ στὸν κόρφο ὁ Ζαρατκάρος, Καθὼς καὶ γὼ τὸ ἐπιθυμῶ καὶ τέκνο νὰ γεννησῇς. Κλητὴ ἀδερφή, δὲν πρέπει νὰ σ' ἐρωτῶ γιὰ τέτοια. Ἀλλὰ δεινὴ περίστασις μὲ κάνει νὰ μιλῶ. Γνωρίζω πῶς δὲ δύναμαι τὸν ἀσκητὴ νὰ γύρω Πίσω, καὶ δὲν τὸν ἀκολουθῶ, τί θὰ μ' ἐκαταριότουν. Διηγῶμαι τοῦ φέματος τοῦ ἀντρός σου, ἀγαπημένη, Καὶ βγάλε μου ἀπὸ τὴν καρδιά τὴν τρομερὴ σάιττα». Ἔτσι εἶπε, κ' ἀποκρίθηκε τότες ἡ Ζαρατκάρα Παρηγορώντας τὴν καρδιά τοῦ βασιλεῖς Βασούκη: — «Ἐρώτησα τὸν ἄντρα μου τὸν ξακουστὸ τὸ μάντη Ἄν ἦταν μέσα μου παιδί, κ' ἐκεῖνος: — «Εἶνε» μεῦπε, Κ' εἰδείξέ μὴ τὸ δάχτυλο τὸν κόρφο μου, κ' ἀμέτως Σηκώθηκε κ' ἐκίνησε νὰ φύγει. Δὲ θυμοῦμαι. Νὰ πρόφεραν τὰ χεῖλη του τὸ ψέμα, βασιλεῖα, Οὐδὲ γιὰ πᾶμα ἀδιάφορο, πῶς θὰ τὸ λέγαν ὅταν Ἀπὸ τὸν κόσμον τὸν ἐδῶ γιὰ πάντα ἀναχωροῦσε; Ἀδὲν πρέπει νὰ παραδοθεῖς στὴ λύπη» μεῦπε κ' ὅλας. «Ὁμοῖο στὴ λάμψη τῆς φωτῆς παιδί θανά γεννησῇς»

παρξὴ μας τὰ ἔργα της. Ὅταν ὁ πολιτισμὸς μᾶς δὲν εἶναι ξετυλιγμένος ἀκόμα σὲ βαθμὸς πού νὰ μᾶς δίνη θέατρα, σαλόνια, στοίς, γίνεται τραγούδι καὶ περνάει ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, ἢ τὸ πολὺ γράφεται ἀπάνω σὲ μερικὰ φύλλα χαρτί. Λαὸς πού τοῦ ἀξίζει τὸ νόμα δὲν μπορεῖ νὰ ζήσῃ δίχως τέτοιο ἄρωμα στὸν αἶρα του. Πάντα κατὶ θὰ παρᾶξῃ, κατὶ θὰ τραγουδήσῃ, δὲ γίνεται. Ἐρχόμεστε τότες καὶ τὰ ξετάζουμε αὐτὰ τὰ στραγγίσματα τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς, ὅσοι μελετοῦμε λαοὺς καὶ ἀνθρώπους, καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο διαβάζουμε τὴν ψυχὴ τους.

Αὐτὸ τὸ ἀπαρχίτητο καὶ τὰναπόφευγο τὸ φαινόμενο δὲν μπορούσε βέβαια νὰ λείψῃ ἀπὸ ἔθνος σὰν τὸ δικό μας. Ἦρθε καλίστα μὴ ξέχωρη λαμπράδα καὶ ὁμορφιὰ καὶ δύναμη, ἐπιπλεῖ ξέχωρα προσόντα εἶχε κ' ἡ ρωμαϊκὴ ἡ φύση. Εἶναι τῶντοις ἀπόλαψῃ ἡ μελέτη του κ' ἡ ἀνάλυσή του.

Πλάγι πλάγι ὁμῶς μὴ τὰ φυσικὰ ἐκεῖνα καὶ μοναχόβγαλτα γεννήματα τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς, μᾶς κατέβαζαν οἱ αἰῶνες καὶ τὰ μεγάλα θησαυρίσματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μεγαλοφυῆς, τὰ πανώρια καὶ τὰ θάνατα. Μᾶς τᾶνοιγαν ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ οἱ αἰῶνες, καὶ τὰ θαμάζαμε, ὅσοι εἶχαμε μάτια γιὰ τέτοιους ἥλιους. Στὸν κόσμον ὅλο τᾶνοιγαν, κ' ἔ-

παίρνε, καὶ παίρνε ἀκόμα ὁ κόσμος, καὶ θὰ παίρνη γιὰ πάντα, φῶς καὶ δύναμη ἀπὸ τὰ θεῖκα ἐκεῖνα ἔργα, δυναμώνοντας ἔτσι τὸ αἷμα του γιὰ νὰ δικά του ἔργα, γιὰ δικούς του ἥλιους.

Συνέβηκε ὡς τόσο σ' ἐμᾶς κατὶ πού ἦρθε ἀπὸ τὴν πιὸ εὐγενικὴ φιλοτιμία καὶ καλὴ θέληση, μὰ κατάντησε νὰ φέρῃ ἀποτελέσματα τραγικὰ. Ὅλα ἐκεῖνα τὰ κειμήλια, ὅλα ἐκεῖνα τὰ καθρεφτισματα τῆς προγονικῆς ψυχῆς τὰ ξετυλίγαμε καὶ τὰ ραδιζάμε στὰ σκολεῖά μας μὲ σκοπὸ, ὅχι νὰ δυναμώνουμε τὴ δική μας ψυχὴ, παρὰ νὰ τὰ ξαναχύσουμε μέσα της, καὶ νὰ τὴν κάμουμε νὰ μᾶς βγάξῃ καὶ αὐτὴ παρόμοια, καὶ στὴ μορφή καὶ στὴ γλώσσα ἀκόμα. Τὸ ἴδιο τὸ δοκίμασμα τοῦ φιλοσοφικοῦ λίθου τῶν Ἀλχημιστῶν στὴ Μεσαιωνικὴ τὴν Εὐρώπη, μὴ πολὺ πιὸ σοβαρὴς συνέπειας ὁμῶς, καὶ μὴ κλάψες τὸ δικό μας, ὅχι γιὰ γέλοιον. Ἐπειδὴ ἄλλον τρόπο δὲν εἶχε νὰ γίνῃ τίτλιο ἀνήκουστο θαῦμα, παρὰ νὰ πάρουμε λέξη λέξη τὸν ἀρχαῖο Ἑλληνισμό καὶ νὰ τὸν φυτέψουμε στὸ μνημονικό μας! Συστηθῆκαν λοιπὸν τὰ περίφημα ἐκεῖνα τὰ Βασανιστήρια σὲ Βορρὰ καὶ σὲ Νότο, ἀπὸ Βουκουρέστι ὡς Γιάννινα, ἀπὸ Σμύρνη ὡς Κέρκυρα, μὲ μυριάδες ἀκούραστους ἐργάτες πού παίρνανε τὶς ἀρχαῖες λέξεις καὶ μὴ μὴ τίς

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

«Ενας λαός ύψώνεται ήμα
δείξη πώς δι' φοβάται την
αλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φ
οικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 22 ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 301

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ιστορικά ξεγυμνώματα
(συνέχεια).
Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Η ιστορία του Ζαχαριάρου (μετά-
φραση από τα Σιναιτικά) (τέλος).
ΑΘΗΝΙΩΤΙΣΣΑ. Ρωμαϊκή μουσική.
ΙΝΤΑ ΓΑΡΤΖΩΝΗ. Ένα γράμμα.
ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ. Φιλολογία και ζωή.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Άλκαϊος, Γ. Ζερβός.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΑΝΤΑΛΟΣ

«Αχ, την αγάπη με κερνάς μες σ' χυσο κροντήρι,
μά είναι θεοὶ ἡ δίψα μου και πίνω και δλο πίνω...
«Δὴν μοὶ καὶ τὰ σωθικά, χτυπάει με τὸ λιοτύρι
θανατέρω κατόψυχα κι ἀπὸ τὴ δίψα σβήνω.

Και τὸ κροντήρι ἄλλαντ' ἔχει
αἰ τέττα δίψα, θεοὶ τὸ χάρισμα κι ἂν τῶν
γιομάτο πάντα νὰ εἶναι το; — «Αχ, ἡ φωτιά μου εἶναι τόση
ποὺ μὲ φλογάρα μοναχὰ θὰ σβήσῃ, μὲ πρὸ δχι.

Λευκάδα

ΑΛΚΑΙΟΣ

ΡΩΜΑΙΪΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Εἶχα τὴν τύχη νὰ παρευρίσκομαι κ' ἐγὼ στὴν
ἀίθουσα τοῦ Ὁδείου, σὰν ἔδωτε τὴ μουσικὴ τοῦ
βραδία ὁ κ. Μανόλης Καλομοίρης.

Μὲ εὐλάβεια καὶ μὲ συγκίνηση παρακολούθησα
ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἕως μὲ τὸ τέλος τὸ ἔργο τοῦ νέου
συνθέτη καὶ εἰμαι βεβαία πὺς ὅλοι οἱ ἀκροατὲς τὴν
ἴδια συγκίνηση θὰ δοκίμασαν, γιὰτὶ πρώτη φορὰ
ἀκούσαμε στὴν Ἀθήνα σύνθετες καθαρὰ ἑλληνικὲς,
ξένες ἀπὸ κάθε ἱππορρὴ ξένων συνθέσεων.

Βέβαια, ἡ μουσικὴ τοῦ κ. Καλομοίρη ἔχει στὴ
ριχτὴν στὰ κλασικὰ τεχνικὰ μέσα τῶν προοδεύοντων
μουσικῶν Ἑθνῶν, ἀλλὰ βάση της εἶναι ὁ χαρακτήρ
ας τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν, τὰ ὅποια ἐνέ-
πνευσαν τὸν καλλιτέχνη νὰ γεννήσῃ νέες μελωδίες
καθαρὰ Ἑλληνικὲς, καὶ τῶν Ἑθνικῶν μας παραδό-
σεων καὶ πόθων, ἀπὸ ὅπου παίρνει τὰ χνάριά τῶν με-
γάλων τοῦ συνθέσεων.

Ἀπὸ τὰ διάφορα ἔργα τοῦ κ. Καλομοίρη τὸ κα-
θένα ἔχει καὶ ξεχωριστὸ χαρακτήρα καὶ ξεχωριστὴ
δύναμη, μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ γιὰ τὰ περισσότερα.

Ἰδιαίτερα θαυμάσαμε τὴ «Φοῦγγα σ' ἐφτά
φωνές» (μήπως θέλει κανεὶς νὰ τοῦ τὴ μεταφράσου-
με διοφφρῇ;) ποὺ μὲ δαύτη, μᾶς παρουσιάζεται ὁ
κ. Καλομοίρης κοντραπουντίστας πρώτης σειράς ὁ-
ποιοι μπόρεσεν νὰ παρακολουθήσῃ τὸ ζετύλιγμα τῶν

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ἐφτά φωνῶν μὲ τὸ τελικὸν τὸ point d'orgue
ποὺ ξαναφέρει τὸ κύριο θέμα ἀπὸ τὸ πρωτοθέμα, θὰ
τ' ἐμολογήσῃ. ἔπειτα τὸ ὠραῖο νυχτιάτικο εἶχε
κάτι τι τὸ μελαγχολικὸ καὶ λαϊκὰ ὠραῖο, ποὺ τὸ
κατάλαβε ὅλος ὁ κόσμος. Ἡ «Ρωμαϊκὴ Σουίτα»
τοῦ ἦτο τὸ σπουδαιότερο μέρος τοῦ προγράμματος.
Ἡ Σουίτα αὕτη σὲ πέντε μέρη ἔχει γραφτεῖ γιὰ με-
γάλη ὀρχήστρα ὥστε εἶναι φυσικὸν ὅτι τὸ βόλεμα γιὰ
δύο πιάνο μᾶς σκεπάζει πολλὰς ὁμορφίαις· μοιάζει
μ' ἕνα ἀντίγραφο ἀπὸ μολύβι μᾶς πλούσια χρωμα-
τισμένης εἰκόνας· κ' ἔτσι ὅμως εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ
μᾶς κάνει νὰ συγκινηθοῦμε, νὰ κλάψουμε καὶ νὰ ἐν-
θουσιαστοῦμε μαζί μὲ τὸ συνθέτη ποὺ σ' αὐτὲς του
τὲς σύνθεσεις ἔχυσε, σκίνεται, ὅλη του τὴ Ρωμαϊκὴ
ψυχὴ.

Τὸ πρῶτο μέρος τῆς Σουίτας, «Ἀπὸ τὰ παρα-
μῦθια τῆς γριᾶς», μᾶς παρουσιάζει στὴν ἀρχὴ μ'
ἕνα μελαγχολικὸν θέμα δηγηματικὸν χαρακτήρα μὲ
συνοδεία ἀπαλὴ καὶ γρήγορη καὶ λίγο μονότονη σὰν
τοὺς γύρους τῆς ἀνέμης — μᾶς παρουσιάζει, λές, μὲ
γριούλα ποὺ μπρὲς στὸ τζάκι τῆς καθισμένης δηγᾶ
ται λογιῶ τῶ λογιῶ ἱστορίες στ' ἀγρονάκια τῆς καὶ
βλέπεις καὶ ξεπριβάλλουσε μπροστὰ μᾶς κοπέλες

πανώριες καὶ βασιλόπουλα λεβέντικα καὶ πιστικοὶ
μὲ τὲς φλογέρες τοὺς· καὶ τότε γλυκοκουβεντιάζουσε
ἀναμεταξύ τοὺς, τότε φίλιούνταν καὶ τότε μαλλώ-
νουν, ἔπειτα λὲς καὶ στήνουνε χορὸν ποὺ ὅσο πάει καὶ
δυναμώνει δυναμώνει... καὶτὶ δυνατὰ στριγγὰ ἀκόρ-
ντα καὶ ἀκούεται πάλι τὸ γουργουρητὸ τῆς ἀνέμης
μὰ πὺς θλιβερό καὶ πὺς στολισμένο κι ἀρχίζει πάλι
ἡ γριὰ τὸ μελαγχολικὸν τῆς τὸ δῆγμα, μὰ τώρα
δὲν εἶναι μόνη καὶ τὰ ἐγγονάκια τῆς ἀρχίζουν κ'
αὐτὰ καὶ νὰ γλυκαίνει ἀπὸ πάνω στὸ δικὸν τοὺς
τὸ σκοπὸν κ' ἔτσι ξαναρχίζουνε τὰ παραμῦθια καὶ
πάνε ὁλοένα δυναμώνοντας, ὡς ποῦ ξεσποῦνε σ' ἕνα
θριαμβευτικὸν τραγούδι τῆς νίκης καὶ τῆς ἀγάπης·
ἔπειτα πάλι ἡσυχία· καὶτὶ πηδήματα ἀπὸ δῶ, καὶτὶ
ἀναφυλλητὰ ἀπὸ καὶ, καὶ πάλι ξανάρχεται τὸ πρῶ-
το δῆγμα, μὰ τώρα ὅσο πάει λιγοστεύει, ξεψυ-
χαίει στὸ μινὸρε καὶ τελιώνει ἀξάφνα μὲ τὴν ἀρχὴ
τοῦ δευτέρου θέματος (πὲς τοῦ τῆς κοπελιάς) στὸ μα-
τζόρε. Καὶ ἔσχον ἐκεῖνοι καλὰ καὶ μεῖς περίκαλα.

Τὸ δεύτερο (σὰν παιχιδὶ καὶ σὰ νανούρισμα),
τρίτο (Ἀπὸ τὸν Ἑρωτόκριτον καὶ τὴν Ἀρετοῦσα) καὶ
τέταρτο (σὰ χορὸς καὶ σὰ χωρατὸ) μέρος ἔχουνε
φόρμα πολὺ πὺς μικρὴ· στὸ σὰν παιχιδὶ καὶ σὰ
νανούρισμα» μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστῇ μὲ Μάννα
ποὺ νανουρίζει τὸ μικρὸν τῆς κι αὐτὸ ὅλο τῆς ξεφί-
θγει ἀπὸ τὰ χέρια ὡς ποὺ τὸ παίρνει πὰς στὸ τί-
λος ὁ ὕπνος καὶ γλυκοκοιμῆται μουμουρίζοντας τὰ
τραγούδια τῆς μάννας τοῦ. Ὁ Ἑρωτόκριτος εἶναι
ἴσως τὸ μελωδικότερον καὶ γλυκύτερον τῆς Σουίτας·
πολὺ περιέργον τὸ δεύτερον θέμα τοῦ μὲ τὸν Ἑθνικὸν
χαρακτήρα καὶ τὴν ἰδιαίτην γάμμα του.

Ὁ χορὸς ἔχει καθάριον Ἑλληνικὸν χαρακτήρα·
τὸ χωρατὸ ποὺ κάνει ὁ Καλομοίρης μὲ αὐτὸν εἶναι
ὅτι κοντραπουντάρνει στὰ θέματα τοῦ χοροῦ, τὰ θέ-
ματα τῶν περασμένων μερῶν ἔτσι σὰ νὰ τὰ περι-
γελαίει καὶ νὰ τὰ κοροϊδεύει.

Τὸ πέμτον μέρος «Τὸ Παλάτι» εἶναι μαζί μὲ
τὰ παραμῦθια τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ ὅλην τοὺ τὴν ἐρ-
γασίαν· ἀρχίζει ἡ θάλασσα· τὰ κύματα ὁλοένα ἀνε-
βαίνουν· τώρα ἔρχεται στὰ κόρνα ἕνα ἀπλὸ μοτίβο
ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ πὺς συμβολίζει τὴν Ἰδέαν
(παρατηροῦμε ἐδῶ πὺς εἶναι χτισμένο ἀπ' ἀπὸν στίς
πρῶτες νότες ποὺ εἶναι βασισμένα τὰ προηγούμενα
μέρη, μί, φᾶ ντιέζις, σὺλ, σί). Τὸ μοτίβο αὐτὸ με-
γαλώνει ὁλοένα καὶ δυναμώνει, γίνεται θέμα, ἀκούε-
ται ἀπὸ παντοῦ· ἔπειτα ἔρχεται ἕνα ἄλλο μοτίβο
χαρακτηριστικὸν τῆς δουλειᾶς· λὲς καὶ βλέπει κανεὶς
τοὺς τεχνίτες νὰ σκάπτουν καὶ νὰ δουλεύουν· ἔπει-
τα ἀρχίζουν καὶ περνοῦνε ὅλα τὰ θέματα καὶ τὰ
μοτίβα τῶν περασμένων καμματαῶν. Θὰ θέλει νὰ συμ-
βολίσῃ ὁ τεχνίτης πὺς ἀπὸ τὰ παραμῦθια τῆς γριᾶς,